

HÆDERSPRISEN 2025

Andrej Kiripolsky

Have You Ever Seen Coal Burn? (2025)

Have You Ever Seen Coal Burn?, 2025 og Andrej Kiripolsky © 2025 Davy Denke, Rytter & Denke

Andrej Kiripolsky er tildelt 15. Juni Fondens Hæderspris 2025.

15. Juni Fondens kunstjury har udvalgt Andrej Kiripolsky på baggrund af hans afgangsværk på Det Kongelige Danske Kunstakademi: *Have You Ever Seen Coal Burn? (2025)*.

Juryen består af Mikkel Bogh, professor og centerleder ved Københavns Universitet, Tore Hallas, billedkunstner og Mai Misfeldt, kunst- og litteraturkritiker.

Motivationstekst af Mikkel Bogh.

På Kunstakademiets Afgangsudstilling 2025, i et af Kunsthall Charlottenborgs største rum, møder vi to separate og dog tæt sammenhængende værker, der begge slår betragteren ved deres usædvanlige blanding af udtryksmæssig enkelhed, intens fysisk tilstedeværelse og diskrete tilbageholdenhed. De to værker skyldes Andrej Kiripolsky og kredser tematisk om nedlukningen af et stort kulkraftværk i den slovakiske by Nováky, stedet hvor kunstneren er født og opvokset.

På en stor fjernsynsskærm anbragt mod væggen i højformat vises et klip med en helikopter hængende i luften med vibrerende rotorblade. Man forstår, den er ved at transportere et stort låg eller et gitter hen over toppen af en kolossal industriskorsten i forbindelse med lukningen af det kulfyrede kraftværk; selv om det er et levende billede, synes helikopteren fanget i en minimal bevægelse, så den med små ryk frem og tilbage lader det stå uafgjort, hvilket retning den flytter sig i. Som forhekset og tilbageholdt i æstetisk suspense svæver den et uforløst sted lige inden forehavendets afslutning. På vej mod en lukning, og så alligevel ikke.

HÆDERSPRISEN

2025

Det andet værk indtager udstillingsrummet med sit markante volumen og sin skulpturelle stoflighed. Et fire meter langt rør i rustfrit stål hænger over gulvet fastgjort til loftet med tynde wirer og svagt hældende, så at det vand, som udvikles eller udløses inde i røret, drypper langsomt ud i den laveste ende. Med rytmiske mellemrum lander dråberne i en fordybning midt i en større bunke aske, som ligger på gulvet ved rørets udmunding. I fordybningen dannes en mudret og klæbrig pøl. Lyden af dråberne, der rammer pølsens overflade, bliver højlydt forstærket i rummet og skaber en atmosfære af afslutning, fortabthed og desillusion, men også af tomhed, venten, ro. Noget lukkes, men installationen holder det åbent lidt endnu.

Selv om både videoen og skulpturinstallationen kan stå alene og tale for sig selv – billedligt suggestive, poetiske og åbne for betydning som de begge er – kan lidt historisk baggrund give perspektiv. Det kulfyrede kraftværk i Nováky blev endegyldigt nedlukket i 2023 efter at have været aktivt i mere end 70 år. Det havde forsynet byen med arbejdspladser og regionen med elektricitet og centralvarme, men samtidig været kilde til en omfattende og ødelæggende forurening; kraftværket var blandt de mest skadelige for miljø og menneskers helbred i EU. Store mængder af aske fra brændt kul blev igennem årene gravet ned i jorden, hvor det stadig ligger i dag. De sundhedsskadelige partikler fra afbrændingen af kul blev lukket ud gennem skorstenene. Partiklerne kunne ingen se. Men de har kostet liv og velfærd. Så hvad med byen og dens beboere? De fik aldrig den lovede kompensation for lukningen af kraftværket, og i dag er lokalsamfundet præget af en uvis fremtid. Som ruinspor af en nu demonteret infrastruktur løber et system af rustne rør gennem industriområdet. Engang transporterede de aske og vand fra kulafbrænding. Kun skallerne står nu tilbage. Mere postindustrielt bliver det ikke.

Andrej Kiripolskys to sammenhængende værker begræder ikke situationen som sådan, men holder på deres egen diskrete og illusionsløse måde både fremtid og historie åben. De placerer sig på en måde midt i situationens ubestemmelighed, midt mellem en uskreven historie og en uvis fremtid, hvis retning igen afhænger af, hvordan historien fortælles og af hvem, der fortæller den. Svævende i dette mellemrum, i dette udstrakte nu, afviser værkerne enhver forestilling om, at lukningen af industrianlægget også er en lukning af historien. Helikopteren fuldfører ikke sin opgave, vandet løbet stadig i røret, og askebunken – med aske udgravet i Nováky – ligger fremme i dagens lys. Værkerne virker gennem en insisterende tilstedeværelse, som minder os om, at overgangen fra en industrikapitalisme, der har forårsaget lige så store ødelæggelser som den har skabt vækst og velstand, til det, der kommer efter, ikke er en let glidende overgang. Og heller ikke nødvendigvis en overgang til en mere balanceret, retfærdig og hensynsfuld verden. Værkerne får imidlertid en del af deres styrke ved ikke at moralisere og ikke at anviser veje, men ved derimod at åbne et felt, et miljø, et landskab, vi som besøgende og betragtere kan træde ind i og hvor en samtale kan begynde.

Andrej Kiripolsky får tildelt 15. Juni Fondens Hæderspris som opmuntring til og videreudvikling af en meget lovende kunstnerisk praksis, som med disse to værker demonstrerer al den æstetiske konsekvens og poetiske præcision, det kræver at arbejde med svære og nødvendige spørgsmål som disse: Hvem og hvad former fremtiden, når samfunds bærende strukturer på godt og ondt udfases?